

Aydinoğulları Beyliği

On dördüncü asır başında Aydın ve çevresinde kurulan Türk beyliği.

[Germiyan](#) ordusu subaşı Aydınoğlu Mübarizüddin Mehmed Bey kurmuştur. Germiyanolu Birinci Yakub Bey tarafından, Aydın ve çevresini fethetmekle görevlendirilen Mehmed Bey, öncelikle Sasa Beyin elindeki Tire, Ayasluğ (Selçuk) ve Birgi'yi ele geçirdi. Bu çarpışmalar sırasında, Sasa Bey öldürüldü (1307). Bundan sonra Birgi'yi kendisine merkez seçerek beyliğini ilan eden Mehmed Bey, gaza hareketine devam etti. 1310'da Müslüman İzmir'i, 1328'de Gâvur İzmir'i ele geçirdi. Mehmed Bey, bundan sonra ortaçağ Müslüman-Türk geleneğine uyarak, ülkesinin idaresini, beş oğlu arasında pay etti. Kendisi, hükümdar sıfatı ile Birgi'de oturdu. Ayasluğ'da kurduğu tersane ile güçlü bir donanma meydana getirdi. İzmir valisi tayin ettiği oğlu [Umur Bey](#), bu donanmayla Sakız, Ağrıboz, Bozcaada, Mora ve Rumeli kıyılarına akınlar düzenledi. (Bkz. [Türk Denizciliği](#))

Aydinoğlu Mehmed Beyin 1334'te bir av sırasında attan düşerek hastalanması ve ölümü üzerine, yerine, kardeşlerinin de ittifakıyla Gazi Umur Bey geçti. Umur Bey, 14 yıllık beyliğinde, devlet merkezi Birgi'de ancak üç gün oturabilmiş, bütün saltanatı savaşlarla geçmiştir. Umur Beyin devri, Aydınoğullarının en parlak devri olmuştur. [Saruhanolu](#) Süleyman Beyle beraber giriştiği Yunanistan ve Mora seferlerinden, pek çok esir ve ganimetlerle döndü (1335).

Bizans şehri olan Alasşehir (Philadelphia), yarım asra yakın zaman, Türk taarruzlarına karşı koymuştu. Zor durumda kaldıklarında, kaleyi kuşatanlara cizye ve haraç veriyorlardı. Bu şehri almayı muhakkak arzu eden Umur Bey, 1335 yılında, yaralı olmasına rağmen şehri kuşattı ve kısa sürede fethetti. Bizans İmparatoru ile dostça geçinen Umur Bey, adalardaki isyanların bastırılmasında imparatora yardım etti. Nitekim, 1336 yılında Bizans İmparatoru, Umur Beyle bir dostluk antlaşması yaparak, Sakız Adasını Aydınoğullarına bıraktı. Bizans'la olan anlaşmasına sadık kalan Umur Bey de, onlara, gerektiğinde yardımda bulundu.

Gazi Umur Bey, 1338-1339 yıllarında, yanında kardeşi Hızır Bey de olduğu halde, Adalar denizi ve Yunanistan'a seferler düzenledi. Daha sonra Karadeniz'e geçerek, Kili ve Eflak seferlerini gerçekleştirdi (1340). Umur Bey, bu son sefere üç yüz gemi ile çıktı. Güçlü bir donanmaya sahip olduğundan, Girit ve Kıbrıs üzerine olan akınlarını yoğunlaştırdı ve muvaffakiyetleri her tarafa yayıldı.

Özellikle bu seferler sonunda, Latinlerin yakın doğudaki çıkarları tamamen yok olduğundan, Papa, Aydınoğulları üzerine yeni bir [Haçlı seferi](#) düzenlenmesini teşvik etti. Bu defa 1344-45 yıllarında Kıbrıs, Cenova, Venedik ve Rodos gemilerinden teşekkül etmiş olan Haçlı donanması, ansızın ve büyük bir baskınla sahil İzmir'i aldı. Ancak Haçlılar, yukarı İzmir'i elinde tutan Umur Beyin, şiddetli ve devamlı taarruzlarıyla karşılaştıklarından, kesin neticeye ulaşamadılar. Sonunda antlaşma yapmağa karar verdiler. Fakat, bazı müttefiklerin antlaşmaya yanaşmaması üzerine, Papa, bu antlaşmayı onaylamadı. Antlaşmayla bir sonuca varamayacağını bilen Umur Bey, Sahil İzmir'ini almak için bütün gücüyle silaha sarıldı ve burayı var kuvvetiyle kuşattı ve bu esnada ön saflarda kahramanca dövüşürken şehid düştü. Manevi güçleri sarsılan Aydınoğulları, İzmir üzerine yapılan bu kurtarma teşebbüsünden sonuç alamadılar.

Gazi Umur Beyin şehid düşmesinden sonra, yerine büyük kardeşi Hızır Bey geçti. Hızır Bey, Umur Beyin yerini dolduracak bir kimse olmadığından, Haçlılara karşı mukavemet gösteremedi ve ağır şartlarla, bir antlaşma imzaladı (1348). Bu antlaşma Aydınoğullarının faaliyetlerini durdurmuş ve beyliğin çökmesine sebep olmuştur.

Hızır Bey, devlet merkezini Selçuk'a nakletti ve kendisinden sonra başa geçen kardeşi İsa Bey de burada saltanat sürdü.

İsa Bey zamanında, [Osmanoğulları](#) 'nın Anadolu birliğini kurma ve genişleme siyasetine, Aydınoğulları karşı çıkmışlardır. Bu sebeple, 1389'da,

[Kosova Savaşı](#)

'nda

[Birinci Murad Han](#)

'in şehid olmasından faydalanmak istemişlerdir.

[Karamanlılar](#)

başta olmak üzere, diğer bazı beyliklerle ittifak yapmışlar, Osmanlıların aleyhinde bulunmuşlardır. Fakat, yeni padişah

[Yıldırım Bayezid](#)

, Rumeli işini yoluna koyduktan sonra, ilk iş olarak Anadolu yakasından tehlikeleri ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Bayezid, Alaşehir'i almış, Aydın taraflarına inmiş,

mukavemet görmeksizin Aydıneli'ni almış ve İsa Bey teslim olmuştur. Yıldırım Bayezid de İsa Beyin karşı koymadan ülkesini teslim etmesine mükafat olarak, kendisini İzmir ve civarının müstakil emiri tanımış ve İsa Beyin kızı Hafsa Hatun ile evlenerek, aradaki bağı kuvvetlendirmiştir. Yıldırım Bayezid, bir müddet sonra İsa Beyi İznik'te ikamete mecbur etmiş, böylece Aydınoğulları Beyliğini kesin olarak Osmanlılara bağlamıştır.

[Ankara Savaşı](#) 'nda (1402), Yıldırım Bayezid'in [Timur](#) 'a mağlup ve esir düşmesinden sonra Aydınoğulları Beyliği, tekrar canlandı. Ancak, bu sırada İsa Bey ölmüştü. Bu itibarla Aydınoğullarının başına Timur Hanın emriyle, oğlu Musa Bey geçti. Ertesi yıl Musa Beyin vefatı üzerine, yerine İkinci Umur Bey geçti (1403). Fakat, Aydınoğlu İbrahim Bahadır Beyin oğlu ve İzmir Valisi Cüneyd Bey, buna karşı çıkarak, saltanat iddiasında bulundu. İkinci Umur Beyin üzerine yürüyerek Ayasluğ'u zabteden Cüneyd Bey, Umur'un 1405'te ölümüyle de, Aydınoğulları topraklarına tek başına, 1425'e kadar bazı fasılalarla hakim oldu. Cüneyd Bey, yerini sağlamlaştırmak için, Osmanlılar arasındaki taht kavgalarına (Bkz. [Fetret Devri](#)) karışıp, her defasında şehzadelerden birini tutarak, zaman zaman kendisine müttefik bulmak ve mevcut ittifaklara katılmak yolunu tuttu. Birçok kereler başarısızlığa uğramasına rağmen, kendini bağışlatmayı bildi. Her seferinde, yeni vazifeler almaya muvaffak oldu.

[İkinci Murad Han](#)

zamanında rahat durmayan Cüneyd Bey, sıkışınca Sisam adası karşısındaki İpsili kalesine sığındı. Ancak, Karamanlılardan umduğu yardımı göremeyince, teslim oldu ve öldürüldü. Böylece, Aydınoğulları toprakları, tamamıyla Osmanlıların hakimiyeti altına girdi (1425).

Aydinoğulları, hakimiyetleri altında bulunan Birgi, Tire, Aydın ve Selçuk'u cami, [medrese](#) , han ve hamam gibi eserlerle süslemişlerdir. Aydınoğulları mimarisinde,

[Anadolu Selçuklu](#)

sanatının etkisi görülmektedir. Aydınoğulları beyliğinin en önemli eseri, Selçuk'taki İsa Bey Camiidir. Mimar Ali bin Dımışki'nin inşa ettiği cami, Şam'daki Ümeyye Camiinin temel özelliklerini taşıdığı gibi, yenilikler de bulunmaktadır. Diğer önemli eserler, Birgi'de Aydınoğlu Mehmed Bey Camii (Ulu Cami) ve türbesi, Karahasan Camii, Sultanşah türbesidir.

Aydinoğulları, kültür bakımından da büyük hizmetlerde bulunmuşlardır.

Tezkiretü'l-Evliya, Araisü'l-Mecalis adlı Peygamberler tarihi, Süheyl ü Nevbahar ile Hüsrev ü Şirin tercümesi gibi pek çok dil yadigârı, ilme değer veren Aydınoğulları sayesinde yazılmış ve bunlardan bazıları günümüze kadar gelmiştir.

Aydinoğulları Beyliğı

Administrator tarafından yazıldı.
Perşembe, 18 Ağustos 2011 18:32 -

Aydinoğulları, Latinlerle yaptıkları ticaret dolayısıyla yabancı sikke kullandıkları gibi, İslami sikkeleri de vardır. Bundan başka, Birinci Umur Beyin bakır sikkeleri ile İsa ve oğlu Musa beylerin ve Cüneyd Beyin gümüş sikkeleri bulunmaktadır. Aydınoğulları beyliğinin devlet teşkilatı, diğer [Anadolu beylikleri](#) ne benzemektedir.

Dallog Türk tarihinden alınmıştır.